

Molnár Péter

Az interjúsorozat mostani részében Molnár Péter amatőr csillagászzal beszélgettem. 10 éve aktívan segíti a Magyar Csillagászati Egyesület munkáját, legtöbbször a távcsöves bemutatók alkalmával találkozhatunk vele.

– Hogyan vált életed részévé a csillagászat?

– Körülbelül 10–12 éves lehettem, amikor kaptam apukámtól egy könyvet: Menzel Csillagászat című ismeretterjesztő művét. Nagyon szép képek voltak benne, persze az akkori technikai lehetőségekhez képest. A lényeg, hogy kellőképpen magával ragadott a dolog. Ezután sorra kaptam a csillagászati könyveket. A távcső világának 1980-as kiadása például egészen hamar szinte szétesett, hiszen Biblia-szerűen forgattam.

– Volt távcsöved?

– Nagy vágyam volt egy saját távcső, de sajnos gyerekként, fiatal kamaszként nem volt műszerem. A Jégbüfénél volt egy bolt, aminek a kirakatában állt egy lencsés távcső. Oda el kellett néha zárandozkolni szüleimmel, hogy megcsodálhassam az üvegen keresztül. Egyszer felmerült, hogy megveszem a zsebpénzemből, de az valahogy mindig elköltődött. Az első saját főműszerem egy Tenta 10×50-es binokulár volt, amit használtan vettem az akkori Tanács körúton levő Ofofórtben.

– Iskolás korodban jártál valamilyen tudományos szakkörbe vagy csillagvizsgálóba?

– Igen, a Marczibányi téri Művelődési Házba jártam, ahol Rosta Zoltán bácsi tartott szakkört. Az ő nevét sokan ismerik a csillagász közösségben, hiszen rengeteg szakkört vezetett. Máig emlékszem egy óriási, kb. másfél méter átmérőjű planiszférára a szakköri helyiség falán – ennek beállítása szinte rituálé volt. Középiskolás koromban volt egy barátom, aki Máriaremetén lakott, ami az én akkori lakhelyemtől, Pasaréttől

még kijebb volt a városból, így sokkal jobb egék voltak arrafelé, lényegesen kisebb volt a fényszennyezés. A barátomnak volt egy kis tükrös távcsöve, ezért sokat jártam ki hozzá éjszakánként észlelni. Kalandos volt akkoriban az éjszakai járatokkal közlekedni, szolgálati buszok jártak, amikre hajnalban felkérkedtünk, hogy haza tudjunk menni. Később néhányszor az Urániába is feljártunk. Az MCSE-be 1989-ben léptem be, enyém a 114-es sorszámú tagsági igazolvány.

Járdacsillagászat közben a Batthyány téren 2014-ben, a kis apokromátával

– Egyetemi éveid alatt tanultál csillagászatot?

– Nem, bár egy ideig szerettem volna csillagász lenni, de aztán úgy alakult, hogy nem azt tanultam, és igazából nem is bánom. Más dolgok jobban érdekelték, és rájöttem, hogy a matekkal nem vagyok annyira jóban, hogy megfelelő szinten műveljem. Mire eljutottam az érettségig, már tudtam, hogy nem ilyen irányba szeretnék menni. Matematika-számítástechnika tanári szakra jártam az ELTE-re, de végül nem fejeztem be a munka, családalapítás és egyéb dolgok miatt. Később, pár év kihagyás után a Gábor Dénes Főiskolán szereztem informatikai diplomát. A munkám során szoftverfejlesztéssel foglalkozom.

Távcsöves bemutató közben az MTA székháza előtt (2015. március 20., részleges napfogyatkozás)

– Hogyan kerültél bele az Egyesület élé-
tétébe?

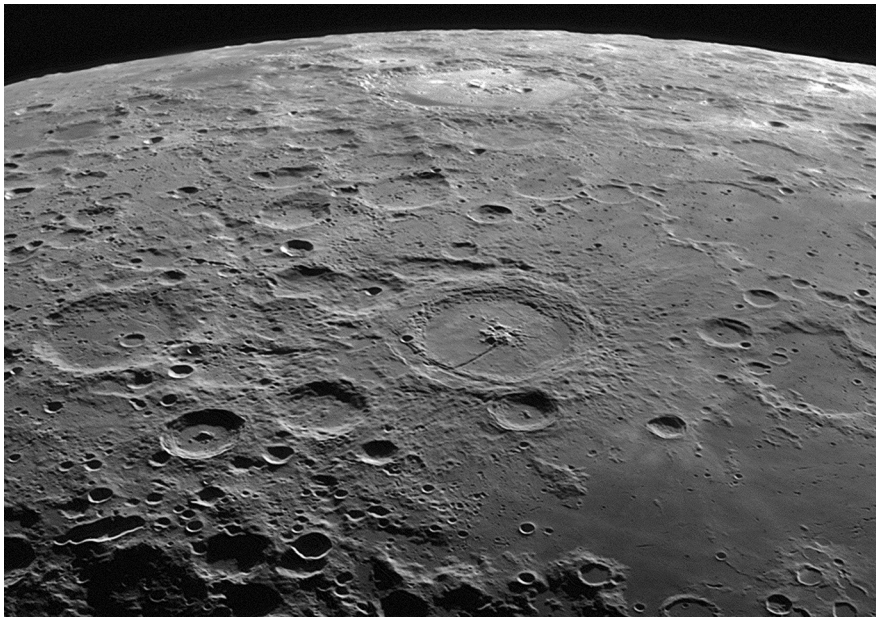
– Diploma után hosszú időre parkoló pályára került a hobbim, klasszikus „karos-
szék csillagásszá” váltam, aki sokat olvas és nyomon követi a tudományos esemé-
nyeket, de csak a háttérből. Akkoriban nem volt még elterjedt az internet, és nem igazán éltem közösségi életet. Aztán 2005-ben elindult az MCSE csillagászati hírportálja. Szükség volt néhány emberre, akik cikkeket fordítanak a portál részére, így bele-
vágtam a dologba. Később Mizser Attila közzétett egy felhívást, miszerint bemuta-
tókat keresnek a Polaris Csillagvizsgálóba, ahova szintén jelentkeztem. Ezután foko-
zatosan egyre inkább részt vettem többek között az Egyesület honlapjának feltölté-
sében, és végül itt ragadtam. Az akkor (is) aktív bemutatók közül máig példaképem Kárpáti Ádám, akinek nyugalma és türelme a látogatók felé szerintem végtelen, és Görgei Zoltán, akinek magával ragadó lelkesedése, Holddal kapcsolatos tudása lenyűgöző.

– Tudnál mesélni az Észlelésfeltöltőről?

– 2010 környékén jött az ötlet, amit a finn mélyég-észlelők oldala ihletett, ahova sza-
badon be lehet küldeni a megfigyeléseket egy webes formanyomtatványt kitöltve. Mi is elkezdtünk gondolkodni egy ilyen rend-
szer kiépítésén. Az észlelésekkel a fő problé-
ma az volt, hogy számtalan helyen jelen-
tek/jelennek meg kiváló megfigyelések, de mindenféle szétszórva, ráadásul rengeteg
hiányosság volt és van bennük (például
hiányzó a dátum, a helyszín, vagy a műsza-
ki adatok). Így pedig rengeteg értékes,
érdekes, szép észlelés nem kerülne bele a
magyar amatőrmozgalom óriási munkájá-
nak közös tárházába. Az volt az álmunk,
hogy összegyűjtjük és rendszerezzük eze-
ket egyetlen nagy, mindenki számára elér-
hető, könnyen kereshető adatbázisban. Azt
hiszem, sikerült is megvalósítanunk, létre-
hoztuk az MCSE Észlelésfeltöltőjét. A finn
oldaltól eltérően ez a rendszer mindenféle
területre vonatkozó megfigyeléseket magá-
ban foglal, legyen az bolygó, kettőscsill-
lag, vagy mélyég, a dokumentálás formáját
tekintve pedig szöveges, rajzos, vagy fotós.
A feltöltéshez csupán ki kell tölteni a webes
nyomtatványt, ami jelzi, ha hiányosak az
adatok és addig nem is folytatja a feltöltési
folyamatot, amíg ezek nincsenek pótolva.
A Meteor rovatvezetői pedig értesítést kap-
nak az új észlelések rögzítéséről, így az ő
dolgukat is megkönnyíti a folyamat.

– Milyen távcsövet használsz?

– Több távcsövem is van, de sokáig a
már említett 10×50-es binokulár volt a
főműszerem. A legelső nagyobb távcső-
alkatrészem egy 170/1220-as tükör volt,
amit ha jól emlékszem, 1999-ben vettem,
és körülbelül négy évig állt a szekrényben,
mire távcsövet építettem beléle. 2003-ban
vettem hozzá egy klasszikus Réti-mecha-
nikát, és kaptam egy alumínium tubust a
tükörhöz, amit meg kellett toldani, mert
rövid volt. Ez volt az első igazi távcsövem,
ezzel észleltem és rajzoltam az augusztu-
si Mars-közelség idején, majd ugyanezzel
észleltem a Vénusz-átvonulást 2004-ben
Pestszentlőrincről. Tulajdonképpen ezek

A Petavius-kráter és környezete a Polaris Csillagvizsgáló 200/2470-es refraktorával (a felvétel 2012. január 27-én készült)

voltak a hosszú kihagyás utáni visszatérés első észlelései.

Utána lett egy 200/1000-es Newton távcsöveg egy EQ5-ös mechanikán, amit rengeteget használok. Ebbe a távcsöbe a különféle bemutatókon, rendezvényeken, járdacsillagászati eseményeken szerintem már több ezren nézhettek bele. Egy időben engem is elkapott az apokromát-láz, mert könnyű, kicsi és szép a képalkotása, így 2008-ban vettem egy 72/432-es kis apót. Időnként használom a Polaris nagyrefraktorát is, de leginkább csak a bemutatások után. Ezt a távcsövet is nagyon kedvelem – megszámlálhatatlanul sokan szerezhették első élményeiket vele.

– Milyen objektumokat észlelsz/észleltél?

– Régebben főleg változócsillagokat észleltem, mert úgy gondoltam, vagyis még most is úgy gondolom, hogy ez egy rendkívül izgalmas terület, amihez nincs szükség drága felszerelésre és mégis olyan adatokat tud szolgáltatni az ember, ami a szakemberek számára is releváns. Sajnos időhiány

miatt jó pár éve a nullára redukálódott ezen észleléseim száma. 2003-ban észleltem a Mars-közelséget, akkor még bolygórajzokat is készítettem az ég alatt, így dokumentálva az eseményeket. A Holdat is lerajzoltam, de sajnos csak egyszer, legalábbis eddig. Máig egyik kedves észlelési területem a Nap, amihez a kis apokromátot és jelenleg egy 50 mm-es Lunt naptávcsövet használok.

– Kipróbáltad az asztrofotózást is?

– Igen, egy időben én is próbálkoztam fotózással, mert szerintem gyönyörűek a mély-ég objektumok, szerettem volna megörökíteni a látványukat. Csak aztán rá kellett jönnöm, hogy nem vagyok elég kitartó ahhoz, hogy összepakoljam azt a rengeteg felszerelést, autóval kiutazzak a városból, hogy fényszennyezetségtől mentes helyre vonulhassak, aztán mire odaérek, beboruljon az ég. Ha meg mégis derült lenne, akkor végig aggódjam, hogy jó-e a vezetés, megcsináljak tómerdek felvételt, és otthon feldolgozzam a fotókat... Egyszóval nem

tartott túl sokáig az asztrofotós korszakom. De maíg csodálom a hosszú expozíciós idejű felvételeken örvénylő ködösségeket, galaxisokat.

Interjú közben, a Polarisban

– Melyik volt életed legképrázatosabb csillagászati élménye?

– Igazából két ilyen élményben volt részem, szeretném mindkettőt elmesélni. Az egyik az az M13 gömbhalmaz észlelése volt 2010 körül, Szöllösi Attila frissen átvett 30 cm-es Dobson-távcsövével az egyik Kiskun-táborban. Egyszerűen gyönyörű volt, faltól-falig kitöltötte a látómezőt a megszámlálhatatlan, tűéles, színes csillag. A másik pedig 2–3 éve történt, amikor én is bekerültem abba a szerencsés csapatba, amely felmehetett Pizskés-tetőre Mizser Attilával. Magyarország legnagyobb távcsövével a Gyűrűs-köd, valamint egy szép, kékes fényű, lapjáról látszó spirálgalaxis életre szóló élményt nyújtott.

– Egy ideig Te voltál a tükrörcsiszoló szakör vezetője. Mesélsz erről egy kicsit?

– 2009-ben részt vettem a tarjáni Meteor Távcsöves Találkozón az első tükrörcsiszoló tanfolyamon, amit Zsámba István és Ferenczi Béla vezetett. Abban az évben nem készültem el a tükörrel, de a következő tábor során befejeztem a 155/1551-es 92%-os Strehl-értékű tükrot. Egyelőre becsomagolva áll a polcon, de gondolatban már nagyon sokszor megterveztem belőle egy bolygózó Dobson-távcsövet. Tehát a táborból jött az ötlet, hogy itt a Polarisban

is szervezhetnénk ilyen tükrörcsiszoló szakkört. Ha jól emlékszem, 4–5 személy csatlakozott és legalább három tükör készült el teljesen. Az indulásnál ott volt Zsámba István, valamint a régi nagy tükrörcsiszoló, Csatlós Géza bácsi is, aki később is gyakran fellátogatott. Mindkettőjüknek nagy hálával tartozom a tanácsokért, a fogások bemutatásáért. A résztvevők között Tardos Zoltán volt az egyik lelelkesebb tükrörcsiszoló, aki már az első tükör készítése közben egy kisebb, ajándékba szánt korongon is dolgozott egyidejűleg. Szerencsére elég lelkes, hogy folytassa a szakkör vezetését, mivel az én időmbe már sajnos nem fér bele. Ha bárki kedvet kapna a tükrörcsiszoláshoz, jó szívvel ajánlom Zolit.

– Van valamilyen csillagászati terved a jövőre nézve?

– Van egy kis füzetem, amit Harmatta Jánossal és Sánta Gáborral 2014-ben a Halléban tett utunkon kezdtem vezetni, ebbe jegyzem fel a különféle utakon, más csillagvizsgálókban, planetáriumokban, múzeumokban látottakat, vagy saját ötleteinket. Ugyanebben az évben jártunk az MCSE szervezésében egy körúton Ondřejovban, Prágában és Brunnben, majd eljutottam Münchenbe és Berlinbe is. Mialatt végigjártuk az ottani planetáriumokat és bemutató csillagvizsgálókat, számtalan újdonsággal találkoztunk, és ellestünk pár ötletet, amivel fejlődhetne a Polaris Csillagvizsgáló. Ilyen ötletekkel van jórészt tele a füzet, azonban a megvalósítás sajnos lassan halad. A terv az, hogy készítsünk jó pár egyszerű, olcsón kivitelezhető szemléltetőeszközt a látogatóknak, ami még közelebb hozza őket a tudományhoz, és még felejtethetlenebb élményt nyújt számukra. Sok újító ötletünk van, csak sajnos kevesen vagyunk és szűkös az idő ahhoz, hogy mindet megvalósítsuk, ezért minden segítségnek nagyon örülünk, és szívesen fogadunk önkénteseket.

– Remélem, hogy sok lelkes amatőrhöz eljut majd ez az üzenet. Köszönöm az interjút!

Gurubi Gina